

AANVULLEND ECOLOGISCH ONDERZOEK

ZOEKSESTRAAT (ONG.)

TE SCHIJF

Ecologie

Rapportage aanvullend ecologisch onderzoek

Zoeksestraat (ong.) te Schijf

Opdrachtgever	Prince managers van ruimtelijke projecten Sportweg 12 5037 AC Tilburg
Rapportnummer	5379.005
Versienummer	D1
Status	Eindrapportage
Datum	6 juni 2019
Vestiging	Brabant Heinz Moormannstraat 1b 5831 AS Boxmeer 0485 - 581818 boxmeer@econsultancy.nl
Opsteller	N. Janssen, MSc
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	drs. L.E.L. Gijsen
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en -onderzoeksbureaus en werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde protocollen en richtlijnen voor onderzoek. Het onderzoek betreft echter een momentopname en geeft een inschatting van de aanwezigheid van beschermde soorten op de onderzoekslocatie. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is nooit met zekerheid uit te sluiten. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	GEBIEDSBESCHRIJVING	2
	2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving	2
	2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie	3
3	RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK.....	5
4	ONDERZOEKSMETHODIEK	6
	4.1 Broedvogels.....	6
	4.2 Zoogdieren.....	7
	4.3 Reptielen en amfibieën	8
5	ONDERZOEKSRESULTATEN	10
	5.1 Broedvogels.....	10
	5.2 Zoogdieren.....	10
	5.3 Reptielen en amfibieën	10
6	TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING	12
	6.1 Broedvogels.....	12
	6.2 Zoogdieren.....	12
	6.3 Reptielen en amfibieën	12
	6.1 Algemene grondgebonden zoogdieren en amfibieën	13
	6.2 Ongewervelden.....	13
7	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	15

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van Prince Projecten opdracht gekregen voor het uitvoeren van aanvullend ecologisch onderzoek aan de Zoeksestraat (ong.) te Schijf.

Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging en ontwikkeling van nieuwe woningen. De uitvoering van het onderzoek vond plaats naar aanleiding van de resultaten van de quickscan flora en fauna die Econsultancy in juli 2018 op de onderzoekslocatie heeft uitgevoerd (rapport 5379.003 d.d. 10 juli 2018). Uit de quickscan blijkt dat, om de effecten van de ingreep volledig te kunnen toetsen aan de Wet natuurbescherming er op sommige punten meer informatie is benodigd.

Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie ($\pm 9.500 \text{ m}^2$) ligt aan de Zoeksestraat (ong.), circa 300 meter ten zuiden van de kern van Schijf. In figuur 1 is luchtfoto van de onderzoekslocatie en de directe omgeving weergegeven.

Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 49 O (schaal 1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van de onderzoekslocatie $X = 97.423$, $Y = 389.950$.

Figuur 1. Luchtfoto onderzoekslocatie en directe omgeving.

De onderzoekslocatie betreft een bos met bomen tussen de 25 en 50 jaar oud. De entree aan de Zoeksestraat, de oostkant van de onderzoekslocatie, betreft gemengd bos met berk, zomereik, esdoorn en lijsterbes. De onderbegroeiing bestaat uit onder andere hulst en bramen. Richting het westen verandert dit in naaldbos, bestaande uit fijnspar. Deze bomen zijn aangeplant in rijen, wat duidt op (voormalig) productiebos. Ongeveer 10% van het bos bestaat uit dood hout. Het noordwestelijke deel van de locatie betreft een braakliggend terrein.

Ten noorden van de onderzoekslocatie is de bebouwde kom van Schijf gelegen. Ten (zuid)oosten is het agrarisch buitengebied van Schijf gelegen. Ten zuidwesten van de onderzoekslocatie is het overige deel van het bosgebied gelegen met een relatief grote waterplas. Langs de zuidoostzijde wordt de onderzoekslocatie omringd door een sloot waar laag water in staat, met daarachter een weiland.

De figuren 2 t/m 7 geven een impressie van de onderzoekslocatie, middels foto's die zijn genomen tijdens het veldbezoek.

Figuur 2. Entree aan oostzijde met gemengd bos en tuinafval.

Figuur 3. Loofbos.

Figuur 4. Zicht op het noordwestelijke deel van de onderzoekslocatie.

Figuur 5. Fijnsparren.

Figuur 6. Afscheiding naast de onderzoekslocatie.

Figuur 7. Zuidzijde grenzend aan weiland met sloot ertussen.

2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie

De opdrachtgever is voornemens om aan de zuidelijke rand van de kern Schijf circa 10 bouwkvavels te ontwikkelen ten behoeve van Ruimte-voor-Ruimte en reguliere woningbouw (zie figuur 8). De ontwikkeling past niet in het vigerende bestemmingsplan. Om de ontwikkeling mogelijk te maken dient een bestemmingsplanwijziging plaats te vinden.

Figuur 8. Schetsontwerp toekomstige situatie (bron: Compositie 5).

3 RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK

Op basis van de quickscan flora en fauna dient voor uitvoering van de plannen middels aanvullend veldonderzoek duidelijkheid te worden verkregen omtrent de aan- of afwezigheid van verblijfplaatsen van eekhoorn, kleine marterachtigen, roofvogelsoorten (boomvalk, buizerd, havik en sperwer), ransuil hazelworm en levendbarende hagedis.

Soortgroep		Geschikt habitat	Ingrep verstrend	Nader onderzoek	Ontheffings-aanvraag	Bijzonderheden / opmerkingen
Broedvogels	algemeen	ja	ja	nee	nee	het verwijderen van nestgelegenheden buiten het broedseizoen uitvoeren
	jaarrond beschermd	ja	mogelijk	ja	afhankelijk van nader onderzoek	aanvullend onderzoek naar nestplaatsen van boomvalk, buizerd, havik, sperwer en ransuil
Vleermuizen	verblijfplaatsen	nee	nee	nee	nee	-
	foerageergebied	ja	nee	nee	nee	meer geschikt foerageerhabitat aanwezig in de omgeving
	vliegroutes	ja	mogelijk	nee, mits	nee	in de plannen wordt de bomenrij aan de Zoeksestraat behouden, daarnaast wordt aan zowel de westzijde als de zuidzijde een bosschage behouden. Door deze inrichting is aanvullend onderzoek naar vliegroutes niet noodzakelijk. Het wordt echter wel geadviseerd om de verlichting richting deze verbindingselementen te beperken
Grondgebonden zoogdieren		ja	mogelijk	ja	afhankelijk van nader onderzoek	aanvullend onderzoek naar hermelijn, wezel, bunzing en eekhoorn
Amfibieën		ja, landhabitat	mogelijk	nee	afhankelijk van nader onderzoek	werken volgens een goedgekeurde gedragscode met betrekking tot het landhabitat van de alpenwatersalamander
Reptielen		ja	mogelijk	ja	afhankelijk van nader onderzoek	aanvullend onderzoek naar hazelworm en levendbarende hagedis
Vissen		nee	nee	nee	nee	-
Libellen en dagvlinders		nee	nee	nee	nee	-
Overige ongewervelden		nee	nee	nee	nee	-
Vaatplanten		nee	nee	nee	nee	-

4 ONDERZOEKSMETHODIEK

4.1 Broedvogels

Boomvalk buizerd, havik en sperwer

Voor het onderzoek naar roofvogels zijn in de periode juli 2018 tot en met juni 2019 10 veldbezoeken uitgevoerd (zie tabel I voor broedperiodes per soort). Deze veldbezoeken zijn overdag uitgevoerd, op verschillende momenten op de dag. Tijdens deze veldbezoeken is gelet op aanwezige roofvogels, recente prooiresten, ruiveren en verse uitwerpselen en braakballen. Daarnaast werd in november, toen het blad van de bomen was een ronde uitgevoerd zodat aanwezig nesten, indien aanwezig, makkelijker waargenomen konden worden. De inventarisatie is conform het Kennisdocument buizerd (BIJ12,2017) en de telrichtlijnen van Sovon (www.sovon.nl).

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden gunstig, het was droog, helder tot half bewolkt, minstens 11 °C en er stond weinig wind (<4Bft).

Tabel I. Broedperiode per soort (Bron: Sovon).

soort	maart	april	mei	juni	juli	augustus
buizerd						
havik						
sperwer						
boomvalk						

Tabel II. Onderzoeksinspanning roofvogels.

	juli 2018	augustus 2018	sep-okt 2018	november 2018	Dec 2018- feb 2019	maart 2019	april 2019	mei 2019	juni 2019
roofvogels	tijdstip	overdag		overdag		overdag	overdag	2x overdag	overdag
	datum	19 juli		28 november		27 maart	10 en 26 april	7 en 22 mei	4 juni
	functie	broedgeval		controle-ronde naar nesten		broedgeval	broedgeval	broedgeval	broedgeval

Ransuil

Voor ransuil werden er in de periode 15 maart tot en met 20 juli 2019, twee gerichte veldbezoeken uitgevoerd. Deze veldbezoeken werden uitgevoerd vanaf de schemering tot in de vroege nacht. Daarnaast werd in november toen het blad van de bomen was een ronde uitgevoerd zodat aanwezig nesten, indien aanwezig, makkelijker waargenomen konden worden. Tijdens de bezoeken overdag werd tevens gezocht naar braakballen, uitwerpselen en ruiveren.

Tabel III. Onderzoeksinspanning ransuil.

		novem- ber 2018	dec 2018 – feb 2019	maart 2019	april 2019	mei 2019	juni 2019	Juli 2019
Ransuil	tijdstip	overdag	-	-	Avond/nacht 2x			-
	datum	28 no- vember			26 april en 4 juni			
	functie	controle- ronde naar nesten			broedgeval			

4.2 Zoogdieren

Kleine marterachtigen

Voor de bunzing, wezel en hermelijn zijn in juli 2018 op de onderzoekslocatie één losse cameraval met een jiggler (met lokstof van valeriaan) en één marterbox (hierna mostela) geplaatst voor een periode van zes weken. Deze mostela bestaat uit een koffer waarin een cameraval is geplaatst en een buis waar de marters doorheen kunnen lopen. Doordat de cameraval in de koffer geplaatst is werd er minder irrelevant beeldmateriaal opgenomen (bewegende takken, gras etc.). De losse cameraval werd opgesteld met lokstof om de trefkans te vergroten.

Bij de plaatsing van de vallen is gelet op de geschiktheid van de locatie voor de mogelijk aanwezige marterachtigen. Met deze cameravallen zijn automatisch infraroodopnames gemaakt, zodra er beweging en warmte werd gedetecteerd. Aan de hand van de foto-opnames van de fotovallen en mostelavallen is inzicht verkregen in het gebruik van de onderzoekslocatie door marterachtigen. De camera's zijn tijdens het onderzoek drie keer uitgelezen. Op deze wijze is voldoende zekerheid verkregen om de aanwezigheid van kleine marterachtigen aan te tonen, dan wel uit te sluiten. De onderzoeksopzet is conform hetgeen is voorgeschreven in de handreiking kleine marterachtigen (Zoogdierverseniging, oktober 2017).

Tabel IV. Onderzoeksinspanning kleine marterachtigen.

2018		juli		augustus
Kleine mar- terachtigen	tijdstip		overdag	overdag
	datum		19 juli	2 augustus, 17 augustus en 30 augustus
	functie		plaatsen cameravallen	controleren en ophalen cameravallen

Eekhoorn

Het onderzoek naar de eekhoorn werd gecombineerd uitgevoerd met het onderzoek naar roofvogels. Bij elk roofvogelbezoek werd er ook gekeken of er een voortplantingsplaats of rustplaats van de eekhoorn op de onderzoekslocatie aanwezig was. Er werd tevens een bezoek in november uitgevoerd, omdat op dat moment het blad van de bomen was en de nesten beter waargenomen konden worden (tabel V). Daarnaast werd gezocht naar vraatsporen van de eekhoorn en werden de gemaakte camerabeelden voor het marteronderzoek ook geanalyseerd op beelden van de eekhoorn.

Tabel V. Onderzoeksinspanning eekhoorn.

		juli 2018	augustus 2018	sep-okt 2018	november 2018	dec 2018- feb 2019	maart 2019	april 2019	mei 2019	juni 2019
eekhoorn	tijdstip	overdag	overdag	-	overdag	-	overdag	overdag	2x overdag	overdag
	datum	19 juli	22 en 30 augustus		28 november		27 maart	10 en 26 april	7 en 22 mei	4 juni
	functie	nestlocatie	nestlocatie		controle-ronde naar nesten		nestlocatie	nestlocatie	nestlocatie	nestlocatie

4.3 Reptielen en amfibieën

Reptielen

Voor het onderzoek naar reptielen (hazelworm en levendbarende hagedis) zijn in augustus en september 2018 vijf veldbezoeken uitgevoerd (tabel V). Aangezien het onderzoek buiten de optimale onderzoeksperiode werd uitgevoerd is een groter aantal veldrondes uitgevoerd om verblijfplaatsen aan te tonen dan wel uit te kunnen sluiten conform het kennisdocument Levendbarende hagedis (BIJ12, 2017). Tijdens het eerste veldbezoek zijn herpetoplaatjes in het gebied uitgelegd, op voor reptielen geschikte locaties. Na een gewenningsperiode van een maand, is bij de aanvullende veldbezoeken gezocht naar zonnende of schuilende dieren op, onder en nabij de geplaatste herpetoplaatjes. Daarnaast zijn objecten als boomstronken en stenen omgedraaid.

De onderzoeksopzet is conform hetgeen is voorgeschreven in het Kennisdocument Levendbarende hagedis *Zootoca vivipara* (BIJ12, versie 1.0, juli 2017) en de handleiding voor het monitoren van reptielen in Nederland (RAVON, herziene uitgave 2015).

Tabel V. Onderzoeksinspanning reptielen.

2018		juli	augustus	september
reptielen	tijdstip	1 veldbezoek		4 veldbezoeken
	datum	19 juli		22 augustus, 30 augustus, 12 september en 22 september
	functie	plaatsen herpetoplaatjes en draaien stronken, stenen ed		zichtwaarnemingen volwassen en juveniele individuen

Alpenwatersalamander

Het onderzoek naar het landhabitat van de alpenwatersalamander is gecombineerd uitgevoerd met het onderzoek naar reptielen. Om alpenwatersalamander aan te tonen danwel uit te sluiten werden in de periode juli tot en met september 2018 materiaal zoals boomstronken en stenen gekeerd waaronder zich verschuilende exemplaren kunnen bevinden. Aanvullend werden de plaatjes voor de reptielen ook gecontroleerd op amfibieën.

Het onderzoek naar de alpenwatersalamander is conform het soorteninventarisatieprotocol van het Netwerk Groene Bureaus (Netwerk Groene Bureaus, juli 2017).

Tabel VI. Onderzoeksinspanning alpenwatersalamander.

2018		juli	augustus	september
reptielen	tijdstip	1 veldbezoek		4 veldbezoeken
	datum	19 juli		22 augustus, 30 augustus, 12 september en 22 september
	functie	plaatsen herpetoplaatjes en draaien stronken, stenen ed		zichtwaarnemingen volwassen en juvenie- le individuen

5 ONDERZOEKSRESULTATEN

5.1 Broedvogels

Boomvalk, buizerd, havik en sperwer

De onderzoekslocatie bevat door het gevarieerde bos potentieel geschikte nestlocaties voor de boomvalk, buizerd, havik en sperwer. Tijdens het onderzoek werden pluksoren van roofvogels gevonden. Er werden echter geen nesten of braakballen gevonden. Tijdens geen enkel veldbezoek werd een roofvogel gezien of werden roepende jongen gehoord. Gesteld kan dan ook worden dat de onderzoekslocatie incidenteel gebruikt wordt als foerageerhabitat en niet als voortplantings- en rustplaats. Aangezien in de omgeving meer geschikt foerageerhabitat voor roofvogels aanwezig is, is verstoring van roofvogels uit te sluiten. Daarnaast is het vernielen of beschadigen van een verblijfplaats en het doden van roofvogels door het ontbreken van voortplantings- en rustplaatsen uit te sluiten.

Ransuil

Het bosgebied op de onderzoekslocatie vormt door de aanwezigheid van afwisselend dicht naaldbos en loofbos geschikt broedbiotoop voor de ransuil. Tijdens het onderzoek werden geen nesten of braakballen gevonden. Daarnaast werden geen roepende jongen of volwassenen gehoord. Gesteld kan worden dat de onderzoekslocatie niet in gebruik is als voortplantings- en rustplaats door de ransuil.

5.2 Zoogdieren

Kleine marterachtigen

De onderzoekslocatie bevat potentieel geschikte rustplaatsen van de bunzing, wezel en de hermelijn. Bunzing, wezel en hermelijn gebruiken oude holen (van muizen, mollen, konijnen, vossen en dassen), takkenhopen, stenenstapels en holle bomen als rustplaats. Deze soorten hebben binnen hun territorium verscheidene rustplaatsen. Voor deze soorten geldt geen vrijstelling van de Wet natuurbescherming; de verblijfplaatsen zijn het gehele jaar beschermd. De bunzing, wezel en hermelijn zijn tijdens de onderzoeksinspanning met de wild-camera en mostelaval niet waargenomen ondanks het geschikte habitat op de onderzoekslocatie. Op basis van deze gegevens is uit te sluiten dat de bunzing, de wezel en de hermelijn op de onderzoekslocatie een of meer voortplantings- of rustplaatsen hebben.

Eekhoorn

De onderzoekslocatie bevat door het gevarieerde bos potentieel geschikte rust- en/of verblijfplaatsen voor de eekhoorn. Tijdens het onderzoek werden vraatsporen van de eekhoorn gevonden. Daarnaast werd op de camerabeelden éénmaal een eekhoorn waargenomen. Er werden geen nesten gevonden en tijdens de veldbezoeken zelf werden ook geen eekhoorns waargenomen. Indien de locatie in gebruik is als voortplantings- en rustplaats wordt verwacht dat de eekhoorn veel vaker waargenomen zou worden. Gesteld kan dan ook worden dat de onderzoekslocatie in gebruik is als foerageerhabitat en niet als vaste voortplantings- en rustplaats. Aangezien in de omgeving meer geschikt foerageerhabitat voor de eekhoorn aanwezig is, zal de afname in foerageergebied niet essentieel zijn en is daarmee een overtreding op de Wet natuurbescherming niet te verwachten..

5.3 Reptielen en amfibieën

Reptielen

De onderzoekslocatie is potentieel geschikt voor de hazelworm en de levendbarende hagedis. De hazelworm en levendbarende hagedis worden voornamelijk waargenomen op bos- en heideterreinen en structuurrijke bermen, maar maken daarnaast gebruik van tal van verschillende habitattypes

(RAVON, 2007). Voor deze soorten geldt geen vrijstelling van de Wet natuurbescherming; Tijdens het onderzoek zijn geen individuen van de hazelworm en levendbarende hagedis waargenomen. Op basis van deze gegevens is het uit te sluiten dat hazelworm en levendbarende hagedis op de onderzoekslocatie een of meer voortplantings- en rustplaats hebben.

Alpenwatersalamander

De onderzoekslocatie vormt in potentie geschikt landhabitat voor de alpenwatersalamander. Dit omdat de onderzoekslocatie bestaat uit een gemengd bos met voldoende beschutting in de vorm van struweel en snoeiafval. Daarnaast is op circa 85 meter van de onderzoekslocatie een waterplas aanwezig. Op zowel 12 als 22 september werd een alpenwatersalamander aangetroffen op de onderzoekslocatie (figuur 9). De alpenwatersalamander heeft de onderzoekslocatie in gebruik als land/overwinteringshabitat.

Figuur 9. Aangetroffen alpenwatersalamander.

6 TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING

6.1 Broedvogels

Boomvalk, buizerd, havik, ransuil en sperwer

De buizerd, boomvalk, havik, ransuil en sperwer staan vermeld in bijlage II van de Europese Habitatrichtlijn en de conventie van Bern. Op basis van de gemaakte onderzoeksinspanning is redelijkerwijs uit te sluiten dat de onderzoekslocatie als vaste voortplantings- en rustplaats dient voor buizerd, boomvalk havik, ransuil en/of sperwer. Hierdoor is een overtreding op de Wet natuurbescherming uit te sluiten. Ondanks dat er aan de onderzoeksinspanning van het Kennisdocument buizerd en aan de telrichtlijnen van Sovon is voldaan, kan het nooit volledig worden uitgesloten dat een incidentele voortplantings- en rustplaats van één of enkele individuen wordt gemist. Het protocolair onderzoek blijft een reeks van momentopnames, waardoor niet elke dag gedurende het seizoen onderzoek plaats kan vinden. Wanneer er tijdens de werkzaamheden onverhoopt toch één of meerdere voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van roofvogels worden aangetroffen dienen de werkzaamheden ter plaatse tijdelijk te worden gestaakt en dient er in eerste instantie contact te worden opgenomen met Econsultancy of een lokale roofvogeldeskundige. In overleg zal vervolgens worden bepaald hoe er verder gehandeld dient te worden en welke eventuele maatregelen getroffen moeten worden.

6.2 Zoogdieren

Kleine marterachtigen en eekhoorn

De bunzing, wezel, hermelijn en eekhoorn zijn nationaal beschermd via de Wet natuurbescherming. Dit betekent dat ze beschermd zijn tegen opzettelijk doden en vangen en het opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantings- en rustplaatsen. Een vaste voortplantings- en rustplaats van deze soorten is niet op de onderzoekslocatie aangetroffen, waarmee een overtreding op de Wet natuurbescherming kan worden uitgesloten.

Echter, ondanks dat er aan de onderzoeksinspanning van de handreiking wezel, hermelijn en bunzing en de onderzoeksinspanning van eekhoorn, is voldaan, kan het nooit volledig worden uitgesloten dat een incidentele verblijfsfunctie van één of enkele individuen wordt gemist. Het protocolair onderzoek blijft een reeks van momentopnames, waardoor niet elke dag gedurende het seizoen onderzoek plaats kan vinden. Wanneer er tijdens de werkzaamheden onverhoopt toch één of meerdere voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de eekhoorn of marterachtigen worden aangetroffen dienen de werkzaamheden ter plaatse tijdelijk te worden gestaakt en dient er in eerste instantie contact te worden opgenomen met Econsultancy of een lokale deskundige op het gebied van eekhoorns of marterachtigen. In overleg zal vervolgens worden bepaald hoe er verder gehandeld dient te worden en welke eventuele maatregelen getroffen moeten worden.

6.3 Reptielen en amfibieën

Hazelworm en levendbarende hagedis

De hazelworm en levendbarende hagedis zijn nationaal beschermd via de Wet natuurbescherming. Dit betekent dat ze beschermd zijn tegen opzettelijk doden en vangen en het opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantings- en rustplaatsen. Een vaste voortplantings- en rustplaats van deze soorten is niet op de onderzoekslocatie aangetroffen, waarmee een overtreding op de Wet natuurbescherming kan worden uitgesloten.

Ondanks dat er aan de onderzoeksinspanning van het Kennisdocument Levendbarende hagedis *Zootoca vivipara* en de handleiding voor het monitoren van reptielen in Nederland, is voldaan, kan nooit volledig worden uitgesloten dat één of enkele individuen worden gemist. Wanneer er tijdens de

werkzaamheden onverhoopt toch één of meerdere reptielen worden aangetroffen dienen de werkzaamheden ter plaatse tijdelijk te worden gestaakt en dient er in eerste instantie contact te worden opgenomen met Econsultancy of een lokale reptielendeskundige. In overleg zal vervolgens worden bepaald hoe er verder gehandeld dient te worden en welke eventuele maatregelen getroffen moeten worden.

Alpenwatersalamander

De alpenwatersalamander valt onder de nationaal beschermde soorten binnen de Wet natuurbescherming. Voor de alpenwatersalamander geldt geen algemene vrijstelling, maar is het werken met een goedgekeurde gedragscode (Stadswerk, 2011) wel toegestaan. Door het opvolgen van de gedragscode in combinatie met het zorgvuldig handelen om de gunstige staat van instandhouding van de soort te garanderen, kan overtreding ten aanzien van de Wet natuurbescherming worden voorkomen. De betreffende maatregelen dienen in een ecologisch werkprotocol te worden vastgelegd. Met behulp van het ecologisch werkprotocol is verstoring van amfibieën te voorkomen en is een ontheffing niet noodzakelijk. In het ecologisch werkprotocol staan maatregelen uitgewerkt om overtreding ten aanzien van de Wet natuurbescherming te voorkomen, zoals het plaatsen van een amfibieënscherm en het werken buiten kwetsbare periode.

6.1 Algemene grondgebonden zoogdieren en amfibieën

Voor de te verwachten soorten zoals verschillende muizensoorten, bruine kikker, gewone pas en kleine watersalamander geldt dat de werkzaamheden mogelijk verstorend kunnen werken. Als gevolg van graafwerkzaamheden en bomenkap kunnen dieren verwond of gedood worden en holen kunnen worden verwijderd. Dit houdt een overtreding van artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming in. Voor de te verwachten soorten geldt, op grond van het provinciale soortenbeleid, bij ruimtelijke ontwikkelingen echter een vrijstelling, waardoor geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd. Het is echter in het kader van de zorgplicht wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen en al het redelijkerwijs mogelijke dient gedaan te worden om het doden van individuen te voorkomen.

6.2 Ongewervelden

Rode bosmier

Tijdens de veldbezoeken werd een actieve hoop van de rode bosmier ontdekt (figuur 10 en 11). De coördinaten van deze mierenhoop zijn 51°49'54.9"N, 4°55'84.7"E. Voor de rode bosmier geldt dat de werkzaamheden mogelijk verstorend kunnen werken. Als gevolg van de voorgenomen plannen zal de functionaliteit van de mierenhoop naar verwachting verdwijnen. De aanwezige soort wordt niet beschermd onder de Wet natuurbescherming, waardoor geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd. Het is echter in het kader van de zorgplicht wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen en al het redelijkerwijs mogelijke dient gedaan te worden om het doden van individuen te voorkomen. Hierbij wordt geadviseerd de mierenhoop buiten de invloed van de ingreep te verplaatsen. Hoe dit het beste gedaan kan worden kan worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol.

Figuur 10. Hoop van rode bosmier.

Figuur 11. Hoop van rode bosmier.

7 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Econsultancy heeft in opdracht van Prince Projecten een aanvullend ecologisch onderzoek uitgevoerd aan de Zoeksestraat (ong.) te Schijf.

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader een bestemmingsplanwijziging en de toekomstige ontwikkeling van de planlocatie, naar aanleiding van de onderzoeksresultaten uit de quickscan flora en fauna, uitgevoerd door Econsultancy in 2018 (rapport 5379.003 d.d. 10 juli 2018).

Voorgenomen ingreep

De opdrachtgever is voornemens om aan de zuidelijke rand van de kern Schijf circa 10 bouwkavels te ontwikkelen ten behoeve van Ruimte-voor-Ruimte en reguliere woningbouw (zie figuur 8). De ontwikkeling past niet in het vigerende bestemmingsplan. Om de ontwikkeling mogelijk te maken dient een bestemmingsplanwijziging plaats te vinden.

Functie onderzoekslocatie voor streng beschermde soorten

Uit onderhavig onderzoek is gebleken dat de onderzoekslocatie geen functie heeft voor de streng beschermde ransuil, buizerd, havik, sperwer, boomvalk, eekhoorn, bunzing, hermelijn, wezel, hazelworm en levendbarende hagedis. Verstoring ten aanzien van desbetreffende soorten is dan ook op voorhand uit te sluiten. Wel werd de alpenwatersalamander op de onderzoekslocatie aangetroffen. Voor deze soort moet gewerkt worden volgens een gedragscode en moet een ecologisch werkprotocol opgesteld worden. Daarnaast moet voor algemene broedvogels rekening gehouden worden met het broedseizoen.

Functie onderzoekslocatie voor licht beschermde soorten

Op de onderzoekslocatie is een mierenhoop aanwezig die zonder het treffen van maatregelen vernietigd wordt. Aangeraden wordt om deze mierenhoop te verplaatsen conform de maatregelen die verder uitgewerkt zullen worden in het ecologisch werkprotocol. Daarnaast heeft de onderzoekslocatie een functie voor verschillende muizensoorten en andere algemene zoogdieren. Ook voor deze soorten dient rekening gehouden te worden met de zorgplicht.

Conclusie

Vervolgstappen ten opzichte van streng beschermde soorten zijn alleen voor de alpenwatersalamander aan de orde. Voor deze soort dient gewerkt te worden volgens een gedragscode en dient een werkprotocol opgesteld te worden. Ten aanzien van algemene broedvogels kunnen overtredingen worden voorkomen door te werken buiten het broedseizoen. Daarnaast dient bij werkzaamheden ten allen tijde de zorgplicht in acht te worden genomen ten aanzien van onder andere algemene zoogdieren en amfibieën. Met betrekking tot de rode bosmier wordt er geadviseerd om de mierenhoppen te verplaatsen.

Econsultancy
Boxmeer, 6 juni 2019

Bronnenlijst

BIJ12 (2017). Kennisdocument Levendbarende hagedis *Zootoca vivipara*. BIJ12, Utrecht

Bouwers, S. (2017). Handreiking kleine marters in relatie tot soortbescherming. Zoogdiervereniging, Nijmegen

Netwerk Groene Bureaus (2017). Soorteninventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie juli 2017). Netwerk Groene Bureaus, Odijk

Ravon (2003). Handleiding voor het monitoren van reptielen in Nederland. RAVON werkgroep Monitoring, Amsterdam & Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag.

Sovon (2019). Telrichtlijnen. Geraadpleegd van www.sovon.nl/nl/node/1221

Stadswerk (2011). Gedragscode flora- en fauna wet ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Vereniging Stadswerk, Ede

Verklarende woordenlijst

Activiteitenplan

Een activiteitenplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het activiteitenplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied/Natuurnetwerk hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de natuurwaarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt "externe werking" genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied/Natuurnetwerk, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kunnen lopen tot meerdere honderden exemplaren.

Landschappelijk inpassingsplan

Het inpassen van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied middels een ontwerp van de groenvoorziening, dat voldoet aan het beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor wordt zorg gedragen dat een ruimtelijke ontwikkeling past in het landschap.

Landhabitat

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van water. Buiten de voortplantingsperiode maakt de soortgroep gebruik van landhabitat als onderdeel van het leefgebied. Landhabitat voor amfibieën omvat onder andere structuurrijke of opgaande vegetatie zoals (loof)bos, houtwallen, struikgewas, heide, ruigtekruiden, vegetaties en moeras.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Wet natuurbescherming is gemaakt om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Wet natuurbescherming een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Eén mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van de Wet natuurbescherming. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Significant negatief effect

Een effect is in het kader van de Wet Natuurbescherming significant als de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden bij zowel vaststelling van beheerplannen als de vergunningverlening. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Voor het goede begrip, de soorten hoeven er niet te zitten, het gebied moet geschikt zijn voor de soorten.

Voortplantings- en rustplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. De Wet natuurbescherming omschrijft niet exact wat een voortplantings- of rustplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kan sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Is een vleermuisverblijfplaats anders dan een kraamverblijf. Buiten de kraamperiode worden deze door vrouwtjes gebruikt, binnen de kraamperiode door individuele mannetjes.

